

Z GLASBENO PRILOGO „PEVEC“.

CELOLETNA NAROČNINA Z GLASBENO PRILOGO „PEVEC“ VRED ZNAŠA 30 DIN,
BREZ GLASBENE PRILOGE 15 DIN.

ŠTEV. 7, 8.

JULIJ - AVGUST 1929.

LETO X.

Franjo Neubauer:

Ob petdesetletnici prosvetnega društva.

*Petdeset let že od nas
v večnost odvedel je čas.
V duši nam vstajajo krasni spomini
kakor svelila na jasni višini.*

*Mi pa nazaj
v njihov sij
rádostni gledamo
in se zavedamo
truda, napora, uspeha,
misli sladi nam uteha.*

*Srca, njive preorane,
z zlatim zrnem posejane,
sto rodile so sadov.
Iz razórov pa leteli
v zrak škrjančki so in peli,
dan oznanjali so nov.
Težke dni je dolga leta
plug zasajala prosveta
in velikokrat od bran
trdi bil je svet zrahljan.
Ali seme v zemlji skrito,*

*zlato je rodilo žito
in pozdravljal polni klas
ženjcev in ženjic je glas.
Niso prazne bile sanje:
delo zdaj bogato žanje!*

*Petdeset let je za nami,
delo novo nas drami
in nam velewa: **n a p r e j !**
Kakor potoček ne sanja,
teče, hiti, se zaganja
dalje od travic in vej.
Ž njim pa hitijo v daljine
žarki z nebeške višine.
Misli čez breg in ravan
v novi hitijo nam dan.*

*Solnce prosvete gori nam in seva,
um razsvetljuje in srca ogreva.
Topla budi nam pomlad
brstje načrtov in nad.*

*On pa, ki rajska prepera višava
večno mu slavo in čast,
srca ohrani naj dobra in zdrava,
daje bogato naj rast!*

Škofu koadjutorju dr. Gregorju Rožmanu

ob njegovem nastopu pozdrav!

(Slavnostna akademija v Unionu 14. julija 1929. Govoril dr. K. Capuder.)

Prevzvišeni gospodi škofi, velespoštovana gospoda, dragi prijatelji!

Veselite se zavlada v državi, kadar se rodi prestolonaslednik, gotovost in stalnost sta zajamčeni, kadar gospodar velikega imetja vidi ob sebi krepkega, čilega in mladega naslednika. Prav tako vesel je za nas vernike ljubljanske škofije dogodek, ko vidimo ob strani našega ljubljenega, mnogo izkušenega, v delu in skrbih osivelega nadpastirja, mladega, krepkega pomočnika in določenega naslednika. Ko vidimo svojega škofa še krepkega in čilega po duhu in telesu, vemo, da ni vzrok imenovanja koadjutorja cum iure successionis (pomočnika s pravico nasledstva) urgens necessitas (neodložljiva potreba), ampak to, da je naš previdni in za blagor cerkve in posebno še svoji škofiji vneti nadpastir znal iz znakov časa izvirajočo evidens utilitas ecclesiae (očividna korist cerkve), ki je velevala v ugodnem trenutku poskrbeti, da ostane tradicionalna smer vodstva ljublj. diocese, kolikor more človek to ugotoviti, trajna. Za vso to skrb moramo danes najprej izreči zahvalo svojemu vladiki g. Antonu Bonaventuri.

Velika je moč in oblast, ki je dana škofom, naslednikom apostolov, v katerih vrsto stopa danes g. škof koadjutor. Duhovsko, učiteljsko in pastirsko službo v največjem obsegu prevzema danes g. škof. Naš Odrašenik je Cerkev ustanovil kot monarhično urejeno popolno družbo. Episkopat je v Cerkvi že večji apostolat in zato božjega izvora. Kot duhovnik ima škof popolno oblast, on deli vse zakramente in je upravitelj zaklada milosti ter naš duhovni oče. Mi smo njegovi duhovni sinovi. Kot učitelj večnih resnic je škof pravi naslednik apostolov, avtentična priča Kristusovega nauka. Zato škof edini more podeliti pravico, pouče-

vati in oznanjevati krščanski nauk. V živi zvezi z vrhovnim poglavarjem naslednikom glavarja apostolov sv. Petra, more škof tako zagotoviti čisto resnico Kristusovega nauka, da smo lahko v tem globoko v notranjost človeške duše, ki vedno rada dvomi, segajočem vprašanju pravovernosti, popolnoma pomirjeni. Velika je ta naloga čuvarja pravovernosti in prave krščanske morale. Danes v dobi vseprevladajočega tiska in žive besede, ki po nevidljivih valovih električne energije premaguje vse brezdalje in celo čas, je ta naloga še posebno težka. Zmotljivi smo. Mnogo, zelo mnogo pa je tudi nameravane zmote, laži znanosti, ogromna je moč laži morale, ki grozi upropastiti narode. Boj z vsem tem je težak. Treba je, da čuvar resnice pogosto izreka sodbo nad zmotami, da vedno proti pomotam v verskih naukah in zablodah v moralnem nauku kaže na pot resnici in življenja, ki je Kristusov nauk.

Ravno v tem pogledu je važen odnos nas vernikov — ne duhovnikov do našega nadpastirja. Ni dovolj, da se sklicujemo samo na svojo vest, ki nam morebiti le prerada dopoveduje, da ravnamo prav, da je to, kar smo pisali ali govorili pravoverno, da so naši nazori naše življenje v moralnem pogledu pravilni, naša dolžnost je, da poslušamo besede in nauk tistega, ki nam je postavljen za čuvarja resnice. Marsikoga v tem oziru moti strah pred svetom, očitane klerikalizma, če posluša nauk svojega škofa in se ravna po njem, če se vklanja cerkvenim zapovedim. Nasprotniki zvito znajo uporabljati besedo klerikalizem, govoreč o duševni odvisnosti vernega katoličana, očitajoč mu zaradi tega inferiornost napram svobodomiselnemu, ki ne pozna nobene duhovne oblasti. In vendar vemo, da smo

vezani kot katoliki edino in samo na razodeto resnico, ki se nam čista ohranja v sv. katoliški Cerkvi. Vsak misleči človek pa mora imeti nek filozofski sistem, da si mora odgovoriti na važna življenska vprašanja. In gotovo je Kristov nauk več vreden, kot vsi filozofski sistemi skupaj, ki imajo vsi skupno eno lastnost, da v težkih vprašanjih življenja ne dajo zadovoljivega odgovora in da se stalno spreminjajo, kakor se spreminjajo materialni pogoji življenja. Zato se lahko s ponosom imenujemo katolike, pristaše onega filozofskega sistema, ki tistemu, ki se mu popolnoma vda in popolnoma po njem živi tudi v tem, da Cerkev posluša in se njenih zveličavnih sredstev vneto poslužuje, nikoli ne odpove svoje pomoči, ki je milijonom in milijonom posameznikov ter celim narodom prinesel duševno ravnotežje in s tem veliko moč tudi v častnem življenju.

Kar piše sv. Janez Zlatoust o apostolih, to pripisujemo mi tudi svojim škofom. Oni so viničarji, ribiči, stebri, zdravniki, buditelji in učitelji. Stebri so, zakaj branijo svet, da ga ne preplavi brezboštvo, voditelji so, ker odganjajo volkove in rešujejo duše, vrtnarji so, ki rujejo osat in sejejo seme bogoljubnosti, zdravniki, ki zdravijo naše rane.

Velike so torej naloge, ki Vaš čakajo prevzvišeni gospod škof. Samo en je izvor moči ze uspešno izvrševanje te velike naloge. Sam Odrašenik ga je pokazal, ko je izročil Petru vrhovno oblast v sv. Cerkvi. Trikrat je tedaj Gospod vprašal Petra: »Simon Janezov ali me ljubiš?« Trikrat mu je Peter odgovoril: »Gospod Ti veš, da Te ljubim« in na zadnje vprašanje mu je odgovoril celo: »Gospod, Ti vse veš, in Ti veš, da te ljubim.« Ljubezen do Boga, trojna ljubezen, trikrat zatrjena, resnična, ki jo vidi Bog, ki vse vidi, je torej izvor prave škofovske moči. Na zagotovilo ljubezni do Boga, zadobi apostol oblast: »Pasi moja Jagnjeta!«

Z ljubeznijo do Boga izvira vsa druga čista prava ljubezen.

Kdor ima ljubezen sam, tisti le jo mora vzbujati v drugih. Če se vprašamo, česa je naš današnji materialistični čas, česa je danes množica najbolj potrebna, bomo odgovorili — ljubezni. In česa je naš slovenski narod, težko udarjen od posledic svetovne katastrofe, česa so naši bratje tam, kjer trgajo materam otroke iz naročja, da jih nauče zaničevati materino besedo, česa so ti najbolj potrebni, potem moramo še posebno določno odgovoriti: naš narod je v največji meri potreben ljubezni, ki vse premaga, ki gore premika in tudi kamenita srca omehta. Kot poseben znak božje volje, moramo smatrati, da je ravno Vas prevzvišeni doletela naloga biti oznanjevalec božje ljubezni, iz središča slovenskega naroda, Vas, ki Vam je zibelka tekla tam preko mej naše svobodne države. Naj v tem vidijo vsi, ki trpe, da smo eno nedeljivo.

Posebno pa nas veseli, da ste kot prvi prišli na to mesto naravnost iz vrst naših mladinskih organizatorjev. Ko ste vodili in učili naše mlade, tedaj ste dokazali, da v Vas gori prava ljubezen učenca Kristovega, ki je vabil male k sebi.

Ko Vam torej danes na dan Vaše posvetitve za škofa, izrekamo svojo vdanost in sinovsko poslušnost, Vam hočemo izreči tudi svoje želje in voščila: Vsemogočni naj razplamti plamen Vaše ljubezni do Boga, da vžge srca vseh mrzlih, da zavlada povsod Kristus Kralj, da pride tolažba v srca vseh zatiranih, da objame plamen te ljubezni do Boga, zlasti našo mladino predvsem našo učečo se mladino, da bo vodstvo našega slovenskega ljudstva vedno v pravih rokah, da premaga naš narod vse težave in ostane trden in veren, kakor so bili trdni in verni njegovi predniki.

Zaključujem tu naš pozdrav novemu škofu, zaslužnemu prosvetnemu delavcu, članu predsedstva S. O. Z. z orlovskim pozdravom

Bog živi!

Vojteh Čuš:

Za „Slovensko Stražo“.

I.

Ne da se tajiti, da med nami Slovenci, tako med izobraženstvom kakor med širšimi masami naroda, še pri mnogih manjka pravega razumevanja za narodno-obrambno delo sploh in posebej še za naše narodno obrambno društvo »Slov. Stražo«. To nerazumevanje je naravna posledica tega, ker je našemu narodu, tako inteligenci kakor masi naroda, v preteklosti manjkalo narodne vzgoje. Šola, eden najvažnejših, če ne najvažnejši činitelj v vzgoji naroda, v preteklosti ni ničesar storila za narodno vzgojo ljudstva. Ne osnovna ne srednja šola nas ni vzgajala v ljubezni do naroda. Bili smo pač hlapci, državljanji druge vrste, in naši gospodje, Nemci, niso radi videli, da bi se narod probujal k narodni zavednosti. Zlasti so se bali, da se probudi v nas čut slovenske vzajemnosti. Naravnost smešno je, da sta se n. pr. na gimnaziji v Kranju kot prosta predmeta poučevala laščina in francoščina, a ko je hotel profesor dr. Debevec poučevati češčino, brezplačno, mu je avstrijska oblast to prepovedala! Istotako je bilo prepovedano poučevati ruščino.

Tempi passati. Zdaj smo »samostatni«, imamo svojo državo, in potrebno je, da šola stori svojo dolžnost in da vzgaja mladino v ljubezni do lastnega slovenskega naroda kakor tudi do ostalih slovanskih narodov. Brez te vzgoje bodo vsa naša narodnoobrambna društva zidana na pesek. Ne bodo našla tal v narodu in bodo več ali manj životarila. A v bistvu narodno-obrambnih društev je, da zajamejo najširše sloje naroda, ves narod.

Kateri so razlogi in nagibi za naše narodno obrambno delo in za naš pristop k narodno-obrambnim društvom? O tem si moramo biti na jasnem.

II.

Naša slovenska zemlja je majhna, toda mi uganjamo pravo razkošje s to

slovensko zemljo. Mi smo slabi čuvarji svoje slovenske zemlje. — Gledati moramo na vso slovensko zemljo kot na celoto, ki spada skupaj. Naša pravica je, da ta zemlja ostane naša, in naša dolžnost je, da to zemljo branimo, da jo ohranimo sebi in zanamcem. Saj tudi skrben gospodar čuva svoje posestvo in ga skuša ohraniti sebi in svojim.

Malo imamo zemlje in vedno tožimo, da je imamo premalo. Da nas ta zemlja ne more preživiti. Naši ljudje bežijo v tujino, domača slovenska zemlja nima dovolj kruha za vse. Toda, kako branimo, kako čuvamo mi svojo slovensko zemljo? Naša slovenska zemlja sega na severu do vrh Magdalenske gore nad Gosposveto, do vrh Svinje planine za Velikovcem, do vrh Dobrača pri Beljaku. Toda, ko je bil usodni čas, da bi bili to slovensko zemljo čuvali, branili, rešili, da bi jo ohranili sebi in svojemu narodu (kar je prav za prav eno in isto), smo se obotavljali in pomišljali in smo zamudili ugodno priliko in nekateri so naravnost rekli: Kaj nas briga Koroška? To pa je isto, kakor reči: Kaj nas briga naša slovenska zemlja?! To je isto, kakor če bi rekel gospodar, ki mu lakomni in nasilni sosed ogroža posestvo: Kaj me briga moj grunt, moja zemlja? O zanikerni gospodar, ki bi tako govoril!

In vendar, mi smo storili tako. Premalo imamo zemlje in narod beži v tujino, a svojo lastno slovensko zemljo smo dobesedno izdali in jo prepustili tujcu, ko smo govorili: Kaj nas briga Koroška? Res, pozneje smo se zdržali, a bilo je že prepozno, zamujeno se ni dalo več popraviti.

Jasno je, da ima ljubezen do lastnega naroda, do lastne slovenske zemlje — poleg svoje moralčne vrednosti, ki temelji v urejeni ljubezni do bližnjega, o čemer je bilo že večkrat govora — tudi zelo realen pomen. Da gre namreč pri tem tudi za naš živlenski obstoj, za to, ali naj imamo dom in

zemljo, ki naj nas preživljata, ali pa naj gremo po svetu s trebuhom za kruhom. — Vredno je pripomniti na tem mestu, da sta bili Kranjska in Slovenska Štajerska na rešitvi Koroške enako interesirani. V govorici Gorenjcev, Rožanov, Ziljanov in Kanalčanov je najti mnogo sorodnosti, ravno tako, kakor je podjunska govorica slično sosednemu štajerskemu narečju. Nadalje je Rož in slovenska pokrajina severno od Roža naravno zaledje Gorenjske, medtem ko je slovenska Podjuna nekaj podaljšek slovenske Spodnje Štajerske.

III.

Ko so se prvič sešli poslanci okrnjene Avstrije 21. oktobra 1918, je na prvi seji rekel poslanec dr. Waldner: »Es gibt kein stärkeres Recht als das Recht unseres Volkes auf das Gesamtgebiet seiner Siedlung« — Ni je jačje pravice nego je pravica našega ljudstva do celokupnega ozemlja, kjer je narod naseljen. In voditelj nemških socialnih demokratov Scheidemann je rekel: »Was deutsch ist, muß deutsch bleiben« — kar je nemško, mora ostati nemško. To so čisto drugačne besede, nego one naše klaverne: »Kaj nas briga Koroška?« Nemec se zaveda svoje pravice do nemške zemlje in terja to zemljo, Slovenec, ubog na zemlji, se ji odpoveduje!

Čas je, da tudi Slovence, vse Slovence prešine misel: Kar je slovensko, mora ostati slovensko! Slovenska zemlja Slovincem!

Vsi Slovenci smo ena enota in samo oni je pravi Slovenec, ki ima srce za vse Slovence in za vso slovensko zemljo.

In če nam Bog kdaj zopet pošlje kak odločilen trenutek, ko je treba krepko

zagrabit in hitro delati, moramo biti budni, da ga ne bomo zopet zamudili, kakor smo ga brž po prevratu, ko smo leno in brezbrizno zamudili priliko, da bi bili rešili našo Koroško, naše brate na Koroškem, našo slovensko koroško zemljico.

Če smo en narod — in to smo — se moramo brigati za ves narod, za vse ude naroda. Vse bolj nas mora prešiniti ideja slovenskega narodnega občestva, misel občestva, skupnosti vseh Slovencev. Tej se bo čisto spontano pridružila ideja občestva vseh južnih Slovanov in vseh Slovanov sploh. Ideja slovenske vzajemnosti je nekaj čisto naravnega, v sorodstvu krvi in jezika utemeljenega.

Če smo en narod, nam morajo biti pri srcu vsi udje tega naroda, moramo sočutiti radost in bol, ki jo doživlja sleherni ud tega naroda. In potem bo prišlo samo po sebi, da bomo sočutili z ogroženimi deli svojega naroda in da bomo tem svojim ogroženim bratom skušali pomagati. Srce samo nam bo narekovalo: Na pomoč ogroženim bratom!

In ko se to zgodi, bodo tudi naša narodna obrambna društva našla trdna tla med nami in bodo zajela ves narod. Ne bodo več nekaj umetno v narod zanesenega, nekaj vsiljenega, marveč bodo prava srčna potreba naroda. Bodo prava »Narod sebi«, društva porojena iz naroda v svrhu ohranitve in očuvanja naroda.

Potem šele se bo razmahnila tudi naša »Slovenska Straža« ter bo izpolnila svojo nalogo kot prava narodna straža, kot prava straža naroda slovenskega.

Občni zbor Pev. Z. se bo vršil letos v Novem mestu in bo tej priliki tudi koncert novomeškega pevskega okrožja.

Pesmarica moških zborov. I. zvezež. Izdala in založila Jugoslov. knjigarna v Ljubljani. Uredila F. Balatka in M. Simončič. Zbirka obsega 25 zborov 12 skladateljev in je vsega priporočila vredna. Sledile bodo še druge zbirke.

Priporočamo: **Narodni praznik** (zbirka domorodnih pesmi za osnovne, mešč. in srednje šole). Zbral in uredil Šramole Luka.

Slov. gl. dr. »Ljubljana« je ob priliki svetovaelavskih slavnosti koncertiralo v Olomucu in Pragi, povsod z velikim uspehom. Podrobneje poročilo prinesemo.

Pevski odsek

Pravila Pevske zveze v Ljubljani.

Ime in sedež.

§ 1. Društvo se imenuje Pevska zveza v Ljubljani in razteza svoj delokrog po vsej kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Sedež ima v Ljubljani. Društvo ni politično.

Namen.

§ 2. Pevska zveza ima namen:

a) združiti vse slovenske pevske zbornice, oziroma društva, in vse godbene krožke oziroma društva, ki priznavajo načela Prosvetne zveze v Ljubljani;

b) dvigati slovensko pevsko in glasbeno umetnost do čim višje stopnje.

Sredstva.

§ 3. Sredstva so:

1. javni pevski nastopi in glasbeni koncerti,

2. poučna pevska in glasbena predavanja,

3. poučni tečaji za pevovodje in kapelnike godb,

4. ustanavljanje novih pevskih zborov in godbenih krožkov,

5. izdajanje muzikalij, glasbenih revij in strokovnega zveznega glasila,

6. prispevki od včlanjenih zborov darovi, volila, dohodki od prirediteljev in publikacij.

Člani.

§ 4. Člani so pevski zbori, oziroma društva ter godbeni krožki oziroma društva. Včlanjeni pevski in godbeni krožki imajo pravico uživati vse koristi in uporabljati sredstva, ki jih nudi Pevska zveza, in dolžnosti plačevati članarino, ki jo določi občni zbor, slediti navodilom zveznih organov in po zastopnikih se udeleževati zveznih občnih zborov. Člane sprejema in izključuje predsedstvo PZ. O sporih med včlanjenimi zbori, oziroma društvi in godbenimi krožki, oziroma društvi razsoja odbor PZ brez priziva. Če je pri sporu udeležen tudi odbor PZ, razsoja odbor Prosvetne zveze.

§ 4 a. Častni član more postati vsakdo, ki ima za slovensko pesem posebne

zasluge in ga je zvezin občni zbor vsaj s tričetrtinsko večino izvolil.

Uprava.

§ 5. Zvezne zadeve upravlja:

1. predsedstvo,
2. artistski odsek,
3. zvezin občni zbor,
4. dva preglednika.

§ 6. Predsedstvo sestoji iz predsednika, zveznega pevovodje, tajnika, blagajnika in dveh odbornikov oziroma odbornic; namestnik predsednika se določi s sklepom predsedstvene seje. Predsedstvo se voli na občnem zboru z nadpolovično večino glasov. Izmed predsedstvenih odbornikov naj vsaj štirje bivajo v Ljubljani ali nje okolici. Predsedstvo vodi vse delo v organizaciji, sklicuje redne in izredne občne zbornice in izvršuje njih sklepe. Za zvezo podpisujeta po dva člana predsedstva. Društvene objave izhajajo v zveznem glasilu ali dnevnem časopisu. Društvo zastopa na zunaj predsednik, v njegovi odsotnosti pa njegov namestnik-odbornik.

§ 7. Predsedstvo je sklepčno, če so razen predsednika, ali če je ta zadržan, njegovega namestnika, navzoči vsaj trije člani predsedstva. Za sklep je treba nadpolovične večine navzočih članov predsedstva. Pri enakem številu glasov odločuje predsednik.

§ 8. Artistski odsek tvorijo pevovodje, ki jih imenuje občni zbor; predseduje jim zvezni pevovodja.

Artistski odsek:

a) pretresa nasvete in predloge pevovodij o izdajanju not, zlasti glasbene priroke strokovnega glasila;

b) tvori pri razpisu nagrad razsodišče.

Artistski odsek je sklepčen, če je navzočih vsaj polovica upravičencev; sklepa z nadpolovično večino navzočih članov. Pri enakosti glasov odloča predsednik.

§ 9. Občni zbor se vrši letno, sklicuje ga predsedstvo. Vsak pevski zbor, oziroma društvo in vsak godbeni krožek, ozi-

roma društvo ima na občnem zboru po en glas. Občnemu zboru je pridržano:

1. volitev predsedstva in dveh preglednikov,
2. izprememba pravil,
3. določanje članarine,
4. sklepanje o razdružitvi.

§ 10. Občni zbor je sklepčen, ako je zastopanih vsaj tretjina pevskih zborov, oziroma društev in godbenih krožkov, oziroma društev; sklepa z nadpolovično večino glasov. Za spremembo pravil je treba dvetretjinske večine. Ako ni zastopana vsaj tretjina pevskih zborov, oziroma društev in godbenih krožkov, oziroma društev, se vrši čez pol ure na istem kraju nov občni zbor z istim dnevnim redom pri vsaki udeležbi.

§ 11. Poslovanje uprave določa podrobneje poslovnik.

Razdružitve.

§ 12. Pevska zveza se razdruži, če to sklene občni zbor s tričetrtinsko večino ob navzočnosti dvetretjinske večine včlanjenih pevskih zborov, oziroma društev in godbenih krožkov, oziroma društev. Če tega ni mogoče doseči, se vrši po 14 dneh drug občni zbor z istim dnevnim redom, ki sklepa ob vsakem številu članov z nadpolovično večino glasov. V slučaju prostovoljnega razida ali oblastnega razpusta se izroči premoženje Prosvetni zvezi v Ljubljani.

U. br. 1736/III.

Ne prepovem preosnove društva po vsebini pričujočih pravil.

Ljubljana, dne 23. februarja 1929.

Velikega župana ljubljanske oblasti
zastopa:

L. S.

Dr. Andrejka.

I. Tavželj:

Glasbena razmotrivanja.

Vsak izmed Vas je že gotovo slišal govoriti ljudi iz različnih krajev v različnih jezikih in gotovo jih je tudi mnogo od vas, cenjenih poslušalcev, ki jih tudi sam več obvlada! Vsako, količkaj muzikalno uho pa vam tudi takoj oceni govorico kakega naroda v mehko, lepo zveneče tekočo, ali pa v trdo, kjer se kar jezik lomi. Mehkobo in melodijozno zvočnost dajo jeziku predvsem jasni vokali in zveneči soglasniki. Čim več ima kak jezik teh vokalov in soglasnikov, tem bolj je melodijozna govorica tega naroda. Slišal sem že sam iz ust preprostega moža, ki se je vrnil iz ujetništva v Rusiji, kako lep je ruski jezik, ker Rus govori, kakor bi pel. Nasprotno mi pa pripovedujejo Slovenci, ki pridejo iz Amerike, da je tam za človeka, ki ima dovolj denarja, zelo lepo, samo angleška govorica mu ni všeč, ker ne prija slovanskemu ušesu in da se jezik desetkrat okrog in okrog obrne, predno pride kaka tipično ameriška beseda iz ust. Tako lahko razdelimo že jezike v

bolj ali zelo pevne in pa v težje pevne, od katerih posebno nekateri delajo skoro nepremostljive težkoče našemu pevskemu organu; za primer navedem samo angleščino, ki se slovanskemu, po muzikalni govorici razvajenemu ušesu zdi za petje sploh nesprejemljiva! Znanе so tudi izkušnje, da Angleži slovanskega pevca obsipajo z najbolj laskavimi pohvalami in z zlatom le, dokler poje v slovanskem ali romanskem jeziku. Najbolj pevni so slovanski in romanski jeziki. Muzikalne lepote našega slovenskega jezika se mi Slovenci skoro ne zavedamo, ker smo se je zaradi nje preobilice preobjedli! Ker že govorim o muzikalnosti govorice, naj omenim, da je češki komponist Janaček prišel na genialno idejo, da pri živem govoru določi, v kakih intervalih izgovarjajo ljudje posamezne besede, oz. klice. To svojo idejo je tudi praktično udeležil; primer: njegova opera Jenufa, ki je pogost in dobrodošel gost na repertoarjih evropskih gledališč! Z veseljem opaža-

mo, da se tudi naši slovenski komponisti zavedajo muzikalnih lepot našega jezika, ker pri mnogih pesmicah jasno vidimo, kako je komponist hote poudaril izraz jezikovne muzikalnosti v ritmu in melodiji. — Samoobsebi umevno in naravno pa je, da ima narod, ki ima zelo muzikalno govorico tudi več prirojenega talenta za glasbo; torej tudi več zmožnosti, sposobnosti in veselja do nje! To ugotovitev prav izdatno podpira zgodovina glasbe, saj je vsakemu znano, da je Italija, ki ima tisočletno kulturno tradicijo, zibelka glasbe! Italijani sami, ki so se nam približali mnogo, mnogo bolj, kot nam je bilo ljubo, a navzlic mržnji, ki so jo nam Italijani s svojim obnašanjem do naših bratov Primorcev usilili, jim moramo vendar priznati, da je njihova italijanščina zelo muzikalen jezik in da že vsak izgovorjen stavek zahteva svojo posebno arijo! Mati umetne glasbe je pa brezdvomno cerkvena glasba, a obredni jezik katoliške cerkve, ki ima posebno v srednjem veku največ zaslug za razvoj glasbene umetnosti je latinščina, mati italijanščine. Imeni Benetke in Neapelj ne bosta nikdar izgini iz glasbene zgodovine, kar pribijem kot dokaz, da je muzikalnost govornice najvažnejši temelj in predpogoj za prirodno glasbeno nadarjenost naroda. Tudi dejstvo, da je na razvoj glasbene umetnosti močno uplivala Francija, bazi na naših trditvah, saj francoščini se ne da prikriti njeno tipično romansko pokolenje! Skoro v protislovje pa zaidem pri listanju glasbene zgodovine, ko trčim kar na celo armado slavnih glasbenikov — Germanov. Toliče množice teh umetnikov pa res ne morem prezreti, posebno še, ker veliko število teh še danes po vsem kulturnem svetu trobenta svojo neminljivo slavo! Imena Bach, Heydn, Mozart, Beethoven, Schubert, Weber, Mendelssohn in Schumann slišite, spoštovane poslušalke in cenjeni poslušalci, vsak večer v radiju pri napovedi glasbenih komadov radio koncertov tudi slovanskih in romanskih oddajnih radiopostaj in sem tudi prepričan, da bo velik del teh imen ostal še čez stoletja enako blesteč! Tu se mi zdi

potrebno omeniti več odločilnih momentov! Glasbo je spočetka pri Nemcih nekako monopolizirala aristokracija! Objektivna zgodovina nam pove, da je bila na dvorih nemške aristokracije družabni jezik latinščina, torej, mati vseh romanskih jezikov in da je bila še precej pozno v zgodovino tam priljubljena navada pisati pesmice, pa tudi znanstvene knjige v sladkem Ciceronovem jeziku. Gotovo je, da so bili prveneci vokalne umetne glasbe pri Nemcih komponirani na latinski tekst! Tudi nam že imena germanskih komponistov povedo, da se v njih žilah ni pretakala čista germanska kri. Ravnotako nam spričuje zgodovina, da je zelo malo Nemcev čistokrvnih Germanov in da posebno v nekaterih krajih prevladuje slovanska kri. Natančnejšim poznavalcem jezikovne strani nemškega naroda pa je znano, da se nemški dialekti zelo razlikujejo od književnega jezika ter je njih izgovarjava pa tudi akcent na jugu in vzhodu podobna slovanskim, na zahodu pa romanskim jezikom. Še več, v teh krajih najdemo v dialektih lepo ohranjene cele slovanske, oz. romanske besede, še več pa korene in končnice! Tudi rodbinska in celo krajevna imena v teh krajih nam pričajo, da je tu germanska kri zelo pomešana s slovansko, oz. romansko! Končno moramo priznati Nemcem, da so globoko kulturni narod, pri katerem so v zgodovini vse umetnosti vedno našle kar najugodnejša tla za razumevanje in procvit. Splošno znano pa je pedagoško načelo, da se z vztrajnim in smotrenim vežbanjem privzgoji smisel, talent in veselje do vsakega predmeta. Kdor pozna ustroj nemških šol, ve, koliko važnost polagajo tam na pouk petja in glasbe sploh, ker vedo, kako močan faktor je glasba pri vzgoji duše in srca. Da Nemci svoji deci privzgoje veselje do glasbe, se poslužujejo celo takih sredstev, ki se zde nam smešna. V nekaterih šolah so na prim. prav resno uvedli v šolo orglice in so njihove učne ure glasbe včasih pravi orgelčni koncerti. — Vendar je pa tudi znano zgodovinsko dejstvo, da ima vsak narod svojo gotovo dobo, v kateri da iz sebe večje število genijev, kar se pri

večmilijonskem narodu seveda bolj očitno pozna. Na ta način si lahko tudi razlagamo, odkod precej v isti dobi tolika množica slavnih nemških komponistov. Da so bili pa res le posamezni geniji in ne slika naroda, nam potrjuje dejstvo, da so nekateri od njih že kot desetletni

otroci nastopili kot virtuozni in pisali opere, ki so se s precejšnjim uspehom igrale. Ker sem se že dotaknil glasbene tradicije Italije, Francije in Nemčije, me boste vprašali, kaj pa je z našo slovensko glasbeno tradicijo!

(Dalje prih.)

Koncert stiškega cerkvenega zbora.

Marljivi pevovodja gospod p. Evgen je priredil s svojim zborom na Binkoštni ponedeljek koncert, ki se je ponovil v nedeljo 2. junija. Na sporedu je bilo 12 mešanih zborov, 2 ženska in 1 moški zbor. Zastopani so bili: Aljaž (2 pesmi), Premrl (2), Laharnar (2), Vodopivec (3), Foerster, Tomc, Sattner, Klemenčič, Dolinar s po eno pesmijo, navrgli so še eno prekmursko narodno.

Zbor je za naše razmere precej močan, šteje okrog 30 pevcev in pevk. Razpolaga z dobrimi soprani in alti, slabše je z moškimi glasovi. Basi so precej izdatni, le nekoliko raskavi, tenorji so pa

kvalitativno in kvantitativno šibkejši, kar je na deželi menda navadno.

Pevovodja je po rodu Nemec, zato ni čudno, če se je pri izgovorjavi pokazal kak nedostatek. Tudi dinamična znamenja se niso dovolj upoštevala, ker je pač običajno pri začetniških zborih. V splošnem so se starejši zbori izvajali boljše nego novejši.

Vsekakor kaže zbor lep napredek. Če upoštevamo, kolike so težave pevskega zbora na deželi, koliko žrtev je potrebnih od pevovodje in pevcev, moramo izreči vsem polno priznanje. Upamo, da nas g. pevovodja kmalu zopet razveseli s slično prireditvijo. P. Z.

Fr. Kramer:

Kakšne pesmi z napevi sem zapisal med slovenskim narodom?

(Dalje.)

11. Pohvalen bodi Jezus ti! (Ptuj. okolica.)
12. Bote pripravljeni * K našem popevanju. (Brstje.)
13. Mi od Svečenske Dvice * Lepi glav prinesemo. (Ptuj. okolica.)
14. Prelepa cvetka razcveti. (Ptuj. okolica.)
15. Rožic nezmernih je dosti na sveti. (Ptuj. okolica.)
16. V čast Svečenski Mariji * Mi žel' mo zdaj zopet. (Ptuj. okolica.)

f) Za Jurijevo.

1. Mi svet'ga Jur'ja vodimo, * Za špeh in jajca prosimo, * O prelub' svet' Jur'! — 2. Svet' Jur' je biv en dober mož, * Sam' tist' je hancvet ki je v koš', * O prelub' svet' Jur'! (Takó in enako mi je péla pokojna Rožmanova mamica v Mateni pri Igu, ki se je to pesem bogvekdje naučila.)
2. Sveti Jur' je bil bogat. Novomeška okol.)

g) Za Florijanovo:

Buh nam pomagaj in svet' Florjan. (Dolenjska.)

h) Za Šentjanževo.

Dober večer, dobri ljudje, * Vam voš'mo zdravje, veselé! (Vinje na Gor.)

i) Za cerkvene potrebe:

1. (Za zvonove:) V Leskovski soseski je malo ljudi, * Tri nove zvonove kupili smo mi, * An tavžent sma plačal', * Tristu sma pa dužni ostal'. (Vino na Dol.)
2. (Za novo stolpno streho na Grosupljem pri Šmarju:) Nej daleč od Šmarja' * Ana cirku stoji, * Ta bo nucala dnarja, * Zatu pros'mo mi. (Vino na Dolenjskem.)
3. Od cerkle Prežganske * Poslani smo mi, * Oj duše kerščanske, * Darujte nam vi! (Iz Vinj na Gorenjskem.)
4. Mi kolednik' smo posvani * Vad cerkle Trojiške, * Siva nas je zdej prgnava, * De smo prosit' pršli. (Ihan na Gorenjskem.)
5. Prišli smo kolednik' zdej, * Prosimo vas, dajte nam kej. (Podlipa.)
6. Okeršanski vi perjatli, * Če imate prav' srcé, (Ilova Gora na Dol.)

7. Naša cerku nej iskala. (Cirknik, Dol.)
8. Mi gremo vkup zbrani ta ajmažna brat. Dobrepolje na Dol.)
9. Vse cirkve častiti * Je naša Dužnost. (Dobrepolje na Dol.)
10. Dones smo se skupej zbrali. (Dobrepolje.)
11. An truošt m iprnešema k vam. (Dobrepolje.)
12. (Za Podgoriško cerkev:) V Dabrejpaleh prec' dol od fare * Staji cirku Matere Božje. (Dobrepolje na Dolenjskem.)

j) Za splošno koledništvo:

1. Mi smo pršli semkej k vam, * Če 'vte kej darovali nam. (Iz Kranja.)
2. Koledniki smo tukej zdej.

3. Mi smo štirje skupej zbrani.
4. Leat su 'ne guoste prejelce, * Leat sa 'ne lejdek dejkelce. (Dolenjska.)
5. Dober večer, kristjanje! (Novomeška okolica.)
6. Dober večer, kristjanje vi! (Novomeška okolica.)
7. Per sosed' so rekli, * De b'jo potico pekli. (Bohinj. — Otroška.)
8. Meni so sedje pravili, * De b'te preši a davili. (Dolenjska.)
9. (Kjer dobe slab dar:) Oj kruota presnieta, * Kaj s'mi tu dav? * Ta facel prediva, * Oh kam ga bem djav?! (Dobrepolje na Dolenjskem.)

(Dalje.)

Dramatični odsek

Janez Jalen:

Ob košnji.

Prizor.

Osebe:

Jaka, Janez, Šimen in drugi senoseki.

Jerca, Minček, Meta in druge grabljevke.

Po malici na rovtih.

Okrog našivne rjuhe, na kateri je velika prazna skleda in nekaj manjših, žlice in vilice, kruh, sadjevec in kozarci, sede, leže, slone in stoje. — v skupino razvrščeni senoseki in grabljevke. Ko se zastor dvigne zapoje:

Na planincih fletno biti,
gor je dosti mleka piti,
pastirc pa prav juhej, juhej,
na planincih fletno je.

Pastarica kravce pase,
ona ima svoje špase,
pastirc pa prav juhej, juhej,
na planincih fletno je.

Senoseki zavriskajo.

Jaka: Takele pojmo, ki jih vsi znamo.

Šimen: Če bomo samo tače peli, ki jih vsi znamo, bomo vselej prehitro na tisto prišli (poje sam):

Ta pesem je zdaj preč,
ne znamo drugih več,
če hočmo še kej zapet
moramo od kraja začeti.

Jaka: Bomo pa spet od kraja začeli.

Minca: Saj nismo beračeva lajna, ki skozi vas samo eno in isto žene.

Janez: Veš kaj Jaka, Mi bomo pelé, ti nas pa poslušaj, če ne boš znal z nami peti.

Jaka: Samo poslušati se pa meni tako pusto zdi.

Šimen: Ne more biti tako pusto. Ljudje še celo radi plačajo, da smejo poslušati petje. Ti seveda se našega Doma že od daleč ogneš.

Minca: Ni res! Zadnje čase nobene prireditve ne zamudi.

Janez: Zadnje čase! Pa zakaj?

Minca: Jerco vprašaj.

Jerca: Zakaj ravno mene?

Metka: Ne delaj se nevedno.

Janez: Prikupiti se ji hoče, ko vidi, kako je Jerca vneta za društvo.

Šimen: Jaz pa vem, da nam jo hoče le izpleti.

Jaka: Eno figo več.

Janez: Saj sem te vidu vzdajno, kako si kar požiral Jerčka, ki je igrala dekleta in kako si grdo gledal Miha, ki je igral njenega fanta.

Jaka: Kaj sem grdo gledal! Vse vkup se mi je zdelo neumno.

Šimen: Čudno. Drugim ljudem je bilo pa tako všeč. Ženske so skoro vse vekale.

Senoseki: Lepo je bilo.

Grabljevke: Kakor za res.

Janez: Saj je Jaka tudi vzel za res. Še preveč za res! Še tisti večer po igri je iskal z Mihom boja.

Jerca: Da te ni sram.

Jaka: Oh, Jerca, — malo sem ga imel. Ne zameri.

Jerca: Kaj naj ti zamerim. Saj me nič ne briga.

Jaka: Jaz bi pa rad vidu, če bi te brigalo.

Jerca: Jaz pa ne.

Minca: Jaka! Ko bi se bil pa takrat, ko smo te prosili, še ti zapisov v naše društvo, bi bil pa ti morebiti v zadnji igri igrov Jerčenga fanta. Kaaa? Sapraboli.

Jaka: Za take reči nisem.

Šimen: Za fanta, da nisi. Da bi ne znal biti fant, deklčev fant. Potlej se pa v ciklo napravé. (Vsi se mu smejejo.)

Jaka: Ali se nisi dovolj namalčev, da besede pregrizješ. Igrati ne znam, sem hotel reči.

Metka: Saj smo se mi tudi morali šele naučiti.

Janez: Sečé tudi včasih nisi znal, zdaj pa znaš, — oraté tudi ne zdaj pa tudi znaš. Včasih si znal samo vekaté pa jesté, z nami vred. Zdaj pa zaukaš, da se gora potrese in štoké s cepinom laže vzdigneš kakor otrok preklo.

Minca: Žal naj ti bo, da te ni med nami.

Jaka: Ali ne sprevidiš, da ne vtegnem.

Šimen: Oh! Koliko imajo neka-teri, ki so pri društvu, več dela kakor ti.

Jaka: Ki so neumni. — Da bi zvečer ne vem do kdaj pel ali telovadil ali kaj še vse. Zjutraj pa bi ves zbit vstajal. Nak. Nisem neumen. Rajši počijem.

Jerca: Koliko večerov si pa po krčmah posedu. Pa kretu po dve ali tri ure daleč ali pa še dalj. Od tega pa nisi bil nič zbit.

Jaka: Malo zabave in veselja pa mora imeti mlad človek.

Šimen: Ti, Jaka! Zame zlepa ni in ne bo tako lepo, kakor takrat. Fantje, ali še veste. Danilo se je že, ko smo šli iz Doma. Za prireditev smo pripravljali, pa smo se zakasnili. Še na misel ni nobenemu prišlo, da smo trudni. Ko bi nas ti slišal Jaka, kako smo na klancu zapelé: »V hribih se dela dan«. (Ali kako drugo pesem. Glej, »Aljažovo Slovensko pesmarico.)

Janez: Te pa danes še nismo. Zapojmo jo (pojo izbrano pesem).

Jaka: Pojete pa, da je veselje.

Metka: Ali ni škoda, da ne znaš z nami, — ker imaš čeden glas.

Jaka: Kdo se bo učil na tiste ščirče pa ključé peti.

Šimen: Jaka, če bi bli vsi teh misli, ali bi mi ostali za svetom. Samo to pomisli. Še rovt moraš vsako lelo potrebiti, če hočeš, da je kaj sena — v svisli djati. Ti pa hočeš biti vedno na enem in istem.

Jaka: Včasih ni bilo ne društev, ne not, — še braté je redko kdo znal, — pa so vse večere na prejah prepeli. Pa kako lepe pesmi so peli.

Janez: Seveda, včasih po prejah. Pa preje so minule in svet napreduje. Pa je prav, da so tisti časi minuli. Takrat sta slovenska pesem in slovenska beseda hodile po hišah kakor dvoje sirotnih otrok. Sedaj so pa že skoraj v vsaki fari postavili slovenski katoliški prosveti lasten dom. Tudi mi ga imamo in smo ponosni nanj. Slovenska prosveta — skozi stoletja preganjana in odrivana — je zdaj sama svoja gospodinja in mi smo njeni otroci, zato nje ne pustimo nikoli in prav nobenemu sramotiti. In kdor stoji ob strani in le gleda, je nevmeneren otrok. Jaka, pa nikar ne zameri.

Jaka: Ne bom se skušov s teboj. Povedati znaš bolje ko jaz.

Jerca: Pa tudi misliti zna bolje in bolj prav.

Janez: Če se bomo še dolgo pogovarjali, pa ne bo prav. Seno nam bo odjenovo. Hitro ga pojdimo nosit v svisle.

(Vi vstanejo in odhajajo. Potoma pojo: Mrzle rose ali svetle kose ali kaj sličnega.)

Jerca (pospravlja sklede in žlice).

Jaka (ki je tudi zaostal): Jerca!

Jerca: No, kaj?

Jaka: Ali si šlišova? Vsi vedo in vidijo, le ti se nevedno delaš.

Jerca: Oh, že davno vem, da za mano hodiš.

Jaka: Pa kaj praviš na to?

Jerca: Nič.

Jaka: No, saj pri nas ti ne bo nič hudega.

Jerca: Vem, da ne.

Jaka: Pa me vzemi, — no!

Jerca: Tisto pa že ne.

Jaka: Kaj sem se ti pa zameril?

Jerca: Nič.

Jaka: Ali si čudna!

Jerca: Čuden si ti, ki misliš, da je garanje vse. Pa je glava več. Tu, tu notri (kaže na čelo) mora biti svetlo.

Jaka: Se pa vpišem v društvo, če ti hočeš.

Jerca: Prav bi bilo. Vzeva te pa vseeno ne bom.

Jaka: Kaaaj? Zakaj ne?

Jerca: Ker bi rekli, da si se radi mene vpisal. Sam od sebe bi se bil. Ne maram tačga moža, da bi mogla nositi hlače jaz.

Jaka: Seveda vsak ne more bit tak kakor je Šimen, ki pripelje Orle in jim ukazuje kakor general, ali pa tak kakor je Janez, ki mu mora vse utihniti, zato ki vedno pravo zadene.

Jerca: Ti bi bil lahko prav tak.

Janez: Ali bi me potlej ti vzela?

Jerca: Skoraj gotovo.

Jaka: Potlej sem pa res hudo napako naredil, ker sem le ob strani stal, — nisem pomagal graditi društvenega Doma, — nisem prišel med fantje, med fantje ki so v društvu.

Jerca: Napak, napak. res.

Jaka: Ne, zameré, Jerček. (Odhajaj.)

Jerca: Kaj bom zamerva. Saj si je sam sebi škodo naredil, ne meni. (Pospravlja in poje: Rožič ne bom trgala. Pri: Tudi jaz sem rožica, prične zastor padati in doseže tla pri —! Skrivam se zdaj tu, zdaj tam.)

Konec.

Ljudska knjižnica

Kulturno-vzgojne naloge ljudskih knjižnic.

I.

V prejšnji številki »Vestnika« smo na kratko očrtali kulturni pomen ljudskih knjižnic, ki obstoji v tem, da se najširšim plastem in slojem naroda posredujejo duhovne dobrine v obliki lepe in dobre knjige. To pa so kulturno-vzgojno tako važne in odgovorne naloge, da si moramo biti glede njih popolnoma na jasnem. Zato pogledimo, kakšne so te naloge in kaj od svojih izvrševalcev, prosvetnih delavcev-knjižničarjev, zahtevajo.

Že zadnjič smo pripomnili, da je ljudsko knjižničarstvo zlasti v zadnjem desetletju po svetovni vojni doživelo velik notranji preobrat, ki je njegove kulturno-vzgojne naloge v marsičem bi-

stveno spremenil s tem, da mu je postavil drugačne, in priznati moramo, višje duhovne cilje, kot jih je na splošno doslej imelo. To omenjamo tudi radi tega, da spoznamo, kako je ljudsko knjižničarstvo kot kulturni činitelj v najtesnejši, organski zvezi z ostalim kulturnim življenjem, ki se vprav v tem času po skrivnih zakonih preusmerilo iz brezdušnega materializma preteklega stoletja v novo — duhovno pojmovanje in vrednotenje. Ta preusmeritev ima dalekosežne in usodne posledice na vseh poljih kulturnega udejstvovanja, in seveda tudi na polju ljudskega knjižničarstva, ki je tako važen in potreben organ v razvitem kulturnem življenju

kakega naroda, da si ga danes brez njega moremo prav tako malo predstavljati, kakor n. pr. brez sodobnega šolstva. To smo tudi že zadnjič ugotovili.

Da je kulturno življenje v resnici zopet duhovno usmerjeno, nam med drugim priča že dejstvo, da se z malimi izjemami zopet upošteva religija vsaj kot enakovredna, če že ne povsod kot najmočnejša in najvišja duhovna življenjska vrednota, ki je za polno, usovršeno, resnično globoko in bogato življenje nujno in neobhodno potrebna. Današnjemu človeštvu je zopet ideal vsestransko razvita in oblikovana osebnost s krepkim notranjim življenjem, ki prešinja vse človekove zmožnosti in jih enotno usmerja k višjim pogledom na svet in življenje, kot jih je mogel nuditi v samo grobo snovnost zariti brezbožni materializem s svojim zanikavanjem vsega višjega in božanstvenega v življenju, s svojim malikovanjem golega razuma in preziranjem vsake prave, globoke duševne in srčne izobrazbe.

Ta materialistični nazor je bil merodajen tudi za ljudsko knjižničarstvo, katerega izobrazbeni ideal se je skoraj kril s pojmom gole »znanstvene« izobrazbe. Zato je n. pr. leposlovje nekako omalovaževalo; nesmatrajoč ga za resni, življensko pomemben in polnopraven kulturni faktor, baš iz tega razloga, ker mu ni šlo za nobene osebno-vzgojne, etične cilje.

S tem pa smo prave naloge ljudskega knjižničarstva že nekako opredelili. Danes se zavedamo, da golo znanje o vseh mogočih rečeh brez duhovne, etične poglobitve osebnosti še daleč ne zadostuje za resnično »izobraženost«, ki je plod le vsestranskega oblikovanja in izpopolnjevanja lastne notranjosti.

In izobrazba s tako vsebino je in mora biti nepremakljiv cilj ljudskih knjižnic, kot resnično kulturnih ustanov, ki dvigajo narod na višino duhovnega življenja in mu pomagajo najti svojo pravo podobo.

Iz tega sledi, da so naloge ljudskih knjižnic odlično vzgojne in da obstoje v smotrenem prizadevanju, da z vsemi svojimi tehničnimi in duhovnimi sredstvi, ki jih imajo na razpolago — tu prihaja vpoštev predvsem dobra izbira knjig in pravilni način izposojevanja, to je posredovanje primernih knjig občinstvu — premišljeno in po čisto določenih smernicah vplivajo na posamezne osebnosti obiskovalcev s svetom in previdnim ter razumnim vodstvom svojih knjižničarjev, harmonično razvijajo in oblikujejo vse njihove duševne sile in jih tako nevsiljivo, da se niti ne opazi, ter polagoma vzgajajo v boljše in popolnejše ljudi. Če teh nalog, ki so potrebne za doseg končnega cilja — osebnostne izobrazbe posameznikov, ljudska knjižnica ne vrši, jih zanemarija, ali pa celo neumeva, je izgrešila svoj namen in izgubila eksistenčno upravičenost v kulturnem življenju naroda, za katerega višino nosi tudi ona odgovornost.

Da pa more ljudska knjižnica to svojo nalogo vršiti, je potrebno predvsem dvoje: prvič mora biti izbira knjig takšna, da more ljudem v resnici duševno koristiti in jim nuditi za njihovo osebno notranje življenje potrebnih pobud in opor. Knjiga, ki ne more nuditi ljudem kakršnekoli obogatitve, srčne in umske, ali ki jih celo napravlja slabše, plitvejšje in umsko zmedenejšje, je neprimerna in ne sme imeti prostora v nobeni dobri ljudski knjižnici. In če je to danes načelna zahteva ljudskega knjižničarstva sploh, moramo biti katoličani v tem oziru tembolj vestni in strogi. Drugič pa mora biti knjižničar, ki ljudem posreduje duhovne vrednote v obliki knjig, res na svojem mestu, biti mora v resnici vzgojni delavec in ne samo navadna tehnična moč. On se mora zavedati važnosti in odgovornosti svojega poklica, biti mora sam globoko izobražen, da knjige, ki jih izpošoja, sam pozna in ve ceniti, da pa pozna tudi ljudi, se zna vanje vživeti in jim primerno ter dobro svetovati glede izbire pri čitanju. O tem pa bomo razpravljali v II. delu tega članka; pri

tem bomo opozorili še na druga važna vprašanja, ki so v zvezi z nalogami ljudskega knjižničarstva.

Društvom!

Da društvene knjižnice, ki se stalno ne izpopolnjuje z vedno novimi knjigami, ne morejo uspešno vršiti svoje naloge in dosegati svojega namena ter da morajo prej ali slej po krajšem ali daljšem životarjenju propasti, je vsakomur jasno. Zato moramo, če hočemo naše društvene knjižnice dvigniti in jim vdahnuti novega življenja, predvsem skrbeti za to, da se vsako leto pomnožijo vsaj za nekaj novih del, kakor pač zahtevajo potrebe te ali one knjižnice. Če so dohodki za nabavo novih knjig premajhni, je dolžnost društva, da gmet-

no podpre ta svoj nedvomno najvažnejši odsek. Zakaj dobra knjižnica je kulturno merilo vsakega društva! (Sicer so pa društva itak obvezna, da priredijo vsako leto po eno prireditev v namene knjižnice.) Da bodo društvene knjižnice do zime, ko se največ čita, zadostno preskrbljene, opozarjamo društva, naj knjige na podlagi seznama v št. 3—4 letošnjega »Vestnika« pravočasno naročijo pri Prosvetni zvezi v Ljubljani, ki preskrbi društvom znaten popust. Da pa naročajo vsa društva knjige le potem Prosvetne zveze, je važno radi tega, da more centrala — Ljudska knjižnica v Ljubljani — nadzorovati delovanje posameznih knjižnic in jim biti kot posvetovalen organ v pomoč pri nakupu knjig.

* * *

Mati vzgojiteljica. Vodilne misli krščanskega vzgojeslovja, 11. izdaja, 1929. Založila uprava dekliškega lista Vigred, Ljubljana, Ljudski dom. Cena Din 16. — Vzgojnih knjig, ki bi bile praktične, takoj porabne in res zmožne dati nasveta v vsakem slučaju vzgoje, takih vzgojnih knjig nam manjka. Dokaz zato je bila potreba, da je izšla »Mati vzgojiteljica« v tretji izdaji. Materie, vzgojiteljice, učiteljice, voditeljice vzgojnih organizacij so ji dale laskavo izpričevalo, da jim je bila doslej učiteljica in svetovalka v vseh vzgojnih vprašanjih in verna pomočnica pri vzgojnem delu. Prav taka želi ostati v svoji tretji izdaji. Saj se je potrudila, da se v novi, predelani izdaji ozira na vse vzgojne momente sedanje vzgojne dobe. Kar je bilo težje umljivega je nova izdaja odstranila in nadomestila z lahko umljivimi odlomki iz del naših prvih pripovednikov. Devetero poglavij pa zdržema, drugo iz drugega spremlja otroko-

vo vzgojo od prvega dneva, ko je materino vzgojno delo samo nega telesa, pa preko prvih duševnih pojavov, pristrčnega otroškega čebljanja in prvih zavednih stikov z zunanjim svetom ter preko vzgoje uma, čustev in volje, ter še preko nujnih stikov doma s šolo, in še odraščajoči mladini in nje samovzgoji do vstopa v življenje. Posebne vrline te vzgojne knjige so: praktična vsebina, jasen, lahkoumljiv jezik in izredno nizka cena. Zato si jo lahko omisli vsaka slovenska žena, bodisi mati ali ki bo šele postala, bodisi dekle, ker bo vsaka našla v nji bodisi za vzgojo ali samovzgojo koristnih nasvetov in navodil. Naravnost neobhodno je potrebno dekletom, ki obiskujejo gospodinjsko šolo ali gospodinjski tečaj kjer se vzgojeslovje najuspešnejše obravnava ob roki te knjige. Ker naklada ni velika, naj si jo zavodi, tečaji in posameznice takoj naroče.

Boj za dober film.

Nobena država se bogve kaj ne briga za film. Pač oprošča kulturne filme taks in morda z zakonom prepreči uvoz tujih filmov, da zaščiti domačo industrijo in to je že tudi vse. Pa vendar bi bil interes vsake države, da ima ona sama neposredno vpliv na filmsko produkcijo in da na ta način skrbi za dober film. Mogoče bo država kaj kmalu odkrila na tem polju važne in velike naloge, katere ji bo treba vršiti.

Kar država zamuja, za to se pa uspešneje brigajo drugi. Sicer se mnogo disputira in kritizira ter napada filmsko industrijo, vendar je zadnje čase opazati v tem oziru marsikak uspeh. Filmska produkcija postaja širokim ljudskim slojem dovzetnejša. Kajti film, ki je toliko obljubljal in še več odpovedal ne sme ostati izključno le last filmske industrije.

Že se vzbujajo, v Nemčiji zlasti, velike organizacije in močne stranke, ki hočejo vpliv imeti na produkcijo filma. Nekatere stranke celo kar same naroče film, propagandne vsebine, s pomočjo katerega vrše potem, zlasti v volilnem okraju agitacijo za svojo stranko.

Seveda veliko važnejša in dalekosežnejša je naloga dobiti vpliv na igralni film (Spielfilm). Katoliške organizacije v Nemčiji n. pr. imajo v ta namen posebne filmske komisije, ki obiskujejo gotova kinogledališča in za filme, ki so res dobri in zaslužijo priznanje vrše agitacijo in takemu filmu pomagajo tudi do gmotnega uspeha, kar je ena najvažnejših rubrik. Tudi komunisti imajo v Nemčiji podobne filmske komisije, ki vrše propagando za svoje filme. Enako socialisti, ki pa imajo manj sreče.

Katoliška rokodelska društva so pred kratkim dala izdelati zase lastne propagandne filme. Njih strokovno glasilo »Der Deutsche« prinaša že več let semkaj filmske kritike. Tako imajo tudi nekatera mesta posebna kinogledališča, ki poleg kulturnih proizvajajo samo dobre filme. Eno prvih je bilo gledališče »Ura-

nia« v Berlinu, ki pa je moralo, bržkone radi gmotnih neprilik, zapreti. Pač pa njena istoimenska sestra na Dunaju sijajno vrši svoj posel samo z razliko, da proizvaja samo kulturne filme. Dobro delujejo tudi taka gledališča v Düsseldorfu in Nürnbergu. Razumljivo je, da taka resna solidna kinogledališča povzročajo drugim kinopodjetnikom občutno konkurenco. Pa tudi posamezna kinopodjetja prihajajo do razumevanja, da s tem ko izbirajo dober program, si ustvarjajo stalno resno publiko in s tem osigurajo obstoj in gmotni uspeh.

Na ta način že tudi v Parizu deluje pet kinogledališč, ki so si nadela nalogo, da bodo držala dostojen nivo filmskega programa. Ta intimna kinogledališča proizvajajo umetniško-dovršene filme stare in nove iz vseh dežela, in imajo stalno publiko, ki res prihaja v dvorano, da z umetniškega stališča presoja filmski program.

Pri nas v Sloveniji je zanimanje za film tudi precej živahno. Imamo že lepo število podeželskih kinopodjetij, katerim Prosvetna zveza oskrbuje program. V kraje, kjer ni kinodvorane, pride na željo društva zvezin kinooperater z lastnim prenosljivim kinoaparatom s katerim more dajati filmske predstave.

V Ljubljani imamo tri kinogledališča izmed katerih pa samo kino »Ljubljanski dvor« prinaša resne dobre filme, v kolikor je pač mogoče. Podeželskim obiskovalcem ljubljanskih kinopredstav priporočamo samo tega. Res, da ni vselej vsak film neoporečen, ker smo v Sloveniji navezani izključno na zagrebške in beograjske judovske filmske industrije, vendar vsaj trudi se, da izbira vselej najboljši in najmoralnejši program.

V prihodnji seziji bo, kakor upamo, Prosvetna zveza sama mogla dajati v Ljubljani v novi dvorani v Unionu ob gotovih dneh kulturne filmske predstave s predavanji.

Prosvetna zveza v Mariboru - članicam.

Karitativna panoga prosvetnega dela je narodno obrambni pokret. Dva važna momenta nas živo opozarjata, da posvetimo narodni obrambi vso pozornost in da zanesemo to bratoljubno misel med najširše sloje.

V domovini se na raznih krajih obhajajo vesele desetletnice osamosvojenja, izven mej pa izvabljaajo poročila o teh slavljljl solze iz oči naših zavednih rojakov. V tujini bridko čutijo, da so od debla nasilno odcepljena, žal tudi že pojemajoče veje, katerih se materinska korenina premalo spominja. V povojni dobi smo namreč v primeri z drugimi narodi narodno obrambno delo vse premalo uvaževali. Mi lahko občudujemo močne narodnoobrambne organizacije drugih narodov. Imajo vse izven domovine živeče rojake v trajni evidenci in bogate fonde, s katerimi oskrbljujejo verske in narodne potrebe razkropljenih rojakov. Naše tozadevne organizacije pa se le bolj omejujejo na narodno delo. Edino Slovenska straža prodira globlje v srce našega vernega izseljenega ljudstva, da tudi oskrblja verske potrebe rojakov.

Močne pobude za narodno obrambno delo na Slovenskem Štajerskem še prav posebno nudi zgodovinsko znamenita obletnica, ko je pred 70 leti naš največji prosvetitelj slovenskega ljudstva, škof Anton Martin Slomšek, s premestitvijo škofijske stolice v Maribor leta 1859. v srce našega ljudstva tudi vsadil ono veliko misel za silni narodnoobrambni pokret Slovenskega Štajerja, ki je na bojišču dolgoletnih narodnih bojov zmagonosno branil verske in narodne sveti-

nje našega ljudstva. 70 letnica premestitve škofijske stolice v Maribor v versko-narodnem pogledu nadkriljuje celo jubilej 700 letnice obstoja Lavantinske škofije, ki smo ga lani praznovali. Sele s premestitvijo škofijskega sedeža v Maribor je bila dana zunanja podlaga Slomškovega prerodu. V Mariboru se je do vrha razvil tisti Slomšek, o katerem je izrekel profesor graške teološke fakultete laskavo sodbo, da je izmed redkih mož, kakršnih da narodu stoletje le enega. Narodnoobrambnemu delu je pridobil največ uspehov s tem, da ga je utemeljiv v šoli in izven nje na verstvo. In tudi Slovenska straža deluje popolnoma v Slomškovem duhu.

70 letno kat. akcijo Lavantinske škofije v Mariboru proslavimo letos najlepše, da se brez odloge tesno oklenemo novo ustanovljenega narodnoobrambnega društva Slovenske straže v Mariboru. Vsem društvom toplo priporočamo okrožnico Slov. straže v Mariboru, ki vzpodbuja za ustanovitev podružnic Slov. straže, saj je smotreno delo centralne nemogoče, ako je podružnice ne podpirajo. Ako pa bi ustanovitve novih podružnic ustvarjale društvom težkoče ali utemeljene pomisleke, pa prosimo, naj društveni odbori v društvih ustanove odnosno poživje narodnoobrambne odseke, ki prevzamejo posle podružnic Slov. straže. Društvene odbore se nadalje prosi, naj ukrenejo, da prirede narodnoobrambni odseki letno vsaj eno narodno obrambno prireditev, katere čisti dobiček se nameni Slov. straži v Mariboru, in naj odsek nadzirajo, da delujejo v smislu § 3. pravil Slov. straže.

Vsebinska: Fr. Neubauer: Ob petdesetletnici prosvetnega društva. — Dr. Capuder: Škofu koadjutorju dr. Gregorju Rožmanu pozdrav! — Vojteh Čuš: Za Slovensko Stražo. — Pravila Pevske zveze. — I. Tavželj: Glasbena razmotrivanja. — Koncerti stiškega pevskega zbora. — Fr. Kramer: Kakšne pesmi z napevi sem zapisal med slovenskim narodom? — J. Jalen: Ob košnji. — Kulturno-vzgojne naloge ljudskih knjižnic. — Društvom. — Matj vzgojiteljica. — Boj za dober film. — Prosvetna zveza v Mariboru — članicam.

Uprava: Pisarna Prosvetne zveze, Ljubljana, Miklošičeva c. 7. — Odgovorni urednik in izdajatelj Vinko Zor, Sv. Petra c. 80. — Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čež.